

Til Tegnspråkutvalget v/ utvalgsleder Hilde Hualand og sekretariatet i KUD

Oslo, 26.01.2023

Tolkene i Akademikerforbundet (TiA) er et eget fag- og interessefellesskap i Akademikerforbundet for tolker. Akademikerforbundet organiserer personer med minimum tre års universitets- eller høyskoleutdanning. TiA har sitt utgangspunkt i Tolkeforbundet, som i 40 år var interesseorganisasjonen for tolker for døve, hørselshemmede og personer med døvblindhet i Norge.

Vi skriver til dere i det regjeringsoppnevnte tegnspråkutvalget fordi vi er bekymret for at tegnspråklige barn ikke får den opplæringen de har krav på og hindres i å få den utviklingen av sitt eget språk som de har behov for og rett til. Dette bryter både med vedtatt politikk, lovfestede rettigheter og internasjonale menneskeretter. Dette ser vi som et direkte resultat av nedbyggingen av opplæringstilbudet for døve og hørselshemmede. Se også nettsak om tematikken fra 16.10.2020: <https://www.akademikerforbundet.no/nyheter/larere-er-ikke-tolker-og-tolker-er-ikke-larere/>

Vi i TiA ser ut fra arbeidskontrakter vi bistår egne medlemmer med og stillingsutlysninger vi ser i feltet, at tegnspråklige barn med krav på undervisning på sitt morsmål i henhold til Opplæringsloven §2-6, risikerer å bli avspist med en tegnspråktolk eller en lærer med liten tegnspråklig kompetanse, ispedd noen uker her og der på tegnspråklig deltidstilbud hos Statped. Det bekymrer oss at tegnspråklige barn store deler av tiden bare har én person de ser tegnspråk hos og kan snakke tegnspråk med – og at dette stort sett er personer som ikke har morsmålskompetanse i tegnspråk. Barn trenger et språkmiljø og det kan ikke én voksenperson gi dem eller være for og med dem. Ekstra bekymringsfullt er det i de tilfeller der denne personen er en tegnspråktolk, som ikke har verken krav eller eksterne insentiver på seg til å drive faglig oppdatering og kompetanseheving.

I noen av stillingsutlysningene fremkommer det også at man vil ha tak i en arbeidstaker som kan undervise på norsk og tegnspråk, samtidig. Dette vitner om liten kjennskap til både tolkeutdanningen og tolkeprofesjonen, og viser manglende kunnskap om og forståelse for at norsk tegnspråk er et fullverdig, naturlig og selvstendig språk som ikke kan blandes med norsk talespråk.

Det er kommunen og fylkeskommunen som har ansvar for å tilrettelegge med og betale for tolk i barne-, ungdoms- og videregående skole. Dette kan i noen tilfeller gjøre at den lokale økonomien påvirker om elevene får tolk eller ikke. I motsetning til på høgskole- og universitetsnivå, i arbeidsliv og helserelaterte situasjoner der folketrygden dekker utgifter til tolk. Som et resultat av at tolk blir et økonomisk spørsmål jobber mange tolker lange dager alene, noe som påvirker kvaliteten. Man kan også oppleve at skolene vil spare penger eller at betalings- og bestillingsansvar blir uklare når elever skal på forestillinger med skolen eller skoletur med videre. Dette kan være opplegg som springer ut fra skolen, uten å være skolens arrangement, og da kan det by på problemer med tanke på betaling av tolken(e) og/eller at elevene ikke får med seg den tolken de er kjent med fra skolen, på grunn av økonomi, overtid for tolken eller andre årsaker. Dette er det elevene som lider under.

For tegnspråklige barn og unges skyld håper vi nye tilbud etableres slik at de kan sikres de samme rettighetene og mulighetene til språkutvikling og utdanning som andre barn og unge.

Vi ønsker dere lykke til med arbeidet. Hilsen fagstyret i TiA, ved leder Mariann Eidberg